

ettől magasabb a zsibbadásra panaszolóknál, s a legmagasabb a fehéredésre panaszolóknál. Az időszakos orvosi vizsgálatok során — ha alkalmazás előtti alapfelvétel rendelkezésre áll — a vibráció értékelési küszöb megemelkedése utal a károsodás kialakulására. Ha alapfelvétel nincs, alkalmasnak nyilváníthatók azok az egyéb megbetegedésben nem szenvedő motorfűrészkészítők, akiknek az érzékelési küszöbe — az öt legrosszabb értéket mutató újjon, a három frekvenciasáv átlagában — nem haladja meg 40 éves korig a 85 dB-t, annál idősebbeknél a 90 dB-t. Ugyanez a normatíva a megelőző munkaalkalmassági vizsgálaton is. Minthogy nem specifikus módszer, a küszöbemelkedést előidéző egyéb okokat ki kell zárni a vibrációs ártalom tényének megállapításakor (pl. a diabetest).

Összegezve megállapítható, hogy az Erdészeti Tudományos Intézetben öt évig tartó kísérletek közelebb vittek bennünket a *helyi vibrációs ártalom kialakulásának megismeréséhez, az eddiginél objektívabb alapon, már a kezdeti szakaszban való felismeréséhez és a megbetegedésre hajlamos személyek kiszűréséhez.* A kialakított diagnosztikai eljárások az erdészeti üzemorvosok és az üzemegészségügyi rendelőintézetek számára — felelősségteljes munkájukban — nagy segítséget jelenthetnek.

HOGYAN TOVÁBB?

Az idei „télből nyár” valamennyi üzemelő csemetekertnek igen nagy gondot okozott. A meglévő munkaerőt figyelembe véve az amúgy is szűkös 20—40 nap — ami a csemetekertek tavaszi munkájához általában rendelkezésre áll — alig két hétre zsugorodott.

A bőséges tél végi csapadék hatására a talaj a rügpattanást éppen hogy megelőzve szikkadt csak fel annyira, hogy rá lehetett menni. A munkák torlódását, az idővel való versenyfutás eredményét zöldellő csemetekötegek jelezték. Az egyre csökkenő kézimunkaerő-ellátottság miatt várható, hogy a későbbiek folyamán még átlagos időjárás esetén is hasonló következményekre számíthatunk. Az időjárástól való részleges függetlenség előnyeit azok a gazdaságok érezhették, akik hűtőtárolóval rendelkeznek, vagy burkolt gyökérzetű csemetével erdősítenek. A hűtőtároló, mint lehetőség, a burkolt gyökérzetű csemete, mint termesztési mód, lehetővé teszik az erdősítés idejének meghosszabbítását. A kérdés az, hogy a központi támogatás segítségével milyen irányban folytatódjon a szaporítóanyag-termesztés fejlesztése.

A „Fatermesztési műszaki irányelvek (1983)” szerint: „a csemetetermesztés fejlesztése az intenzív módszerek irányába halad”. A NÖMI 7 évre visszamenő adataiból kiderül, hogy az intenzív termesztés átlagos részaránya mindössze 11,7% (táblázat). Az adatokból az intenzív termesztés stagnálása tűnik ki, különösen a burkolt gyökérzetű termesztésé. Részletes tanulmányozást igényel, hogy ez mire vezethető vissza. Csak sejteni lehet, hogy a kérdésre a burkolt gyökérzetű szaporítóanyagot termelők gazdaságossági mutatói adnának választ. Persze az igazán drága csemete az, amelyikből soha nem lesz erdő, mert a helytelen szállítás, a szakszerűtlen vermelés, a vadrágás eleve pusztulásra ítéli.

Kétségtelen, hogy a burkolt gyökérzetű szaporítóanyag a vadkárosítás kivételével az egyéb szakmai gondatlanságot nagy valószínűséggel átvészeli. Úgy tűnik azonban, hogy a burkoltgyökérzetű csemeték 2% körüli részarányának

Az intenzív csemetetermesztés arányainak alakulása

Mennyiség: millió db

Év	Fenyő		Lomb		Összes hidegágyas	Összes burkolt	Hidegágyas + burkolt	Éves kiültethető készlet össz.	Éves készlet %-a		Intenzív termelési mód a teljes készlet %-ában
	hideg- ágyas	burkolt	hideg- ágyas	burkolt					hideg- ágyas	burkolt	
1978	27,6	4,8	7,2	0,10	34,8	4,9	39,7	216	16,1	2,3	18,4
1979	22,4	3,7	3,4	0,06	25,8	3,8	29,6	226	11,4	1,7	13,1
1980	23,1	3,6	1,9	0,42	25,0	4,0	29,0	226	11,0	1,8	12,8
1981	17,1	1,5	4,2	0,11	21,3	1,6	22,9	276	7,7	0,6	8,3
1982	17,1	4,5	2,1	0,12	19,2	4,6	23,8	248	7,7	1,8	9,6
1983	11,9	4,9	4,5	0,09	16,4	5,0	21,4	279	5,9	1,8	7,7
1984	17,3	3,3	2,5	0,11	19,8	3,4	23,2	274	7,2	1,2	8,5

ismeretében át kell értékelni az intenzív termesztésre alapozott elképzeléseinket.

A burkolt gyökérzetű csemetetermelést a 15 éve bevezetett „paperpot” gépsorok nyitották meg. Az akkori tervezet több tízmillió fenyőcsemete termelését irányozta elő belátható időn belül. Az 1984. évi készlet 3,4 millió darab. Itt jegyzem meg, hogy nem egészen egy évtizede a VI. ötéves terv végére 8 millió vegetatív akáccsemete megtermelése volt a cél. A jelenlegi tény 1,7 millió darab. Vegetatív lucfenyőből az elmúlt tervidőszak végére 2 millió darab termelése lett előirányozva. A tény mindössze 30 ezer darab. Vajon az előirányozotthoz képest miért maradunk el nagyságrendekkel a saját magunk állította mércétől?

Az országos összes csemeteszükséglet 60%-át erdőgazdasági csemetekertek termelik meg. Így a fejlesztés korszerűsítő hatása a jelenlegi tendenciát figyelembe véve csak e szektorban várható. Szem előtt kell tartani azonban, hogy a kiegyensúlyozott szaporítóanyag-ellátásban döntő szerepe van az erdőgazdaságon kívüli termelésnek. Nem elhanyagolható a termelészövetkezetekben, állami gazdaságokban nevelt 40%-nyi csemetemennyiség termesztési feltételeinek korszerűsítése sem, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy e szektorokban az ősszel felszabaduló kézi munkaerő jelentős erdővédelmi feladatot hajt végre az október—novemberi csemetekiemelésekből. Az erdőgazdaságok — érthető módon — első kiemeléseikből saját szükségleteiket elégítik ki, társerdősítőt többnyire csak tavasszal juttatnak szaporítóanyaghoz. A fejlesztési irányvonal hatékonyságának döntő eleme lesz, hogy mennyire kapnak szerepet a fejlesztésben a termelészövetkezeti és állami gazdasági csemetekertek.

Itt természetesen nem több milliós hűtőházra, vagy burkolt gyökérzetű csemetetermelésre lehetőséget adó beruházásokra gondolok, sokkal inkább, az eddig is nagy hatékonysággal dolgozó csemetekertek alapvető felszereléssel való ellátásának nagyobb támogatására.

A burkolt gyökérzetű szaporítóanyag-termesztés előnyeinek — termelési árnyok tárgyilagos megítélésének figyelembevételével — nagyobb hangsúlyt kell kapniuk minden fórumon, de a technológia alkalmazásának gazdaságosságáról maguknak a felhasználóknak kell meggyőződnie.

Addig azonban amíg a burkolt gyökérzetű csemetetermelés nem hódít teret, a nagy hozamú csemetekerteknek meg kell adni a csemetetárolás lehetőségeivel az esélyt — ha a legolcsóbb berendezésekkel is — az idejéhez hasonló csemetekerti gondok elkerülésére.

Pápai Gábor